

Robert Patryk Dziembowski

"Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej : studium z prawa karnego", Przemysław Palka, Olsztyn 2011 : [recenzja]

Studia Prawnoustrojowe nr 15, 217-219

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

P. Palka, *Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej. Studium z prawa karnego*, Olsztyn 2011, s. 633.

Monografia Przemysława Palki *Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej. Studium z prawa karnego* to opracowanie dojrzałe i niezwykle szczegółowe. Autor skupił się na czterech zasadniczych zagadnieniach. Przede wszystkim dokonał analizy wybranych przestępstw określonych w rozdziale XXIX kodeksu karnego, dotyczącym przestępstw przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego, tj. na przestępstwie sprzedajności/ łapownictwa biernego (art. 228 k.k.) oraz na przestępstwie nadużycia funkcji publicznej (art. 231 k.k.). Pod uwagę wziął także przestępstwo nakłaniania do głosowania (art. 250a k.k.) określone w rozdziale XXXI kodeksu karnego, dotyczącym przestępstw przeciwko wyborom i referendum. Przedmiotem rozważań jest również przestępstwo fałszerstwa intelektualnego (art. 271 k.k.), tj. poświadczenia nieprawdy w dokumencie, znajdujące się w rozdziale XXXIV Kodeksu karnego (przestępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów).

Autor nie omija również zagadnienia nadużycia funkcji publicznej przez żołnierzy. Zauważa, iż w części wojskowej kodeksu karnego brakuje dyspozycji o nadużyciu władzy, ale charakteryzuje się szczególne jego formy, które przybierają postać czynów zabronionych o indywidualnie określonym podmiocie. Przy okazji porusza zagadnienie związane z naruszeniem obowiązku przez żołnierza, określone w art. 356 k.k., który typizuje przestępstwo materialne w postaci stworzenia bezpośredniego niebezpieczeństwa powstania szkody, jakiej wyznaczona służba miała zapobiec. Autor charakteryzuje również odpowiedzialność za sprzedajne nadużycie funkcji publicznej w rozdziale „Przestępstwa przeciwko mieniu wojskowemu”, zwracając szczególną uwagę na przestępstwa dysponowania uzbrojeniem (art. 358 k.k.), utraty uzbrojenia (art. 359 k.k.), samowolnego użycia wojskowego statku powietrznego bądź morskiego (art. 361 k.k.), samowolnego użycia wojskowego pojazdu mechanicznego (art. 362 k.k.) oraz samowolnego rozporządzenia przedmiotem wyposażenia (art. 363 k.k.).

Struktura monografii, opracowana w sposób bardzo przejrzysty, czytelny i co najważniejsze prawidłowy, pozwala na łatwe zapoznawanie się z treścią nie tylko osobom, które pracą naukową zajmują się na co dzień, ale również tym, którzy mogą znaleźć w niej wiele przydatnych wskazówek i rozwiązań

konkretnych problemów, tak niezbędnych do prawidłowego rozumienia zjawiska sprzedajnego nadużycia funkcji publicznej.

Monografia Przemysława Palki składa się z sześciu rozdziałów. W pierwszym autor zawarł uwagi o charakterze terminologicznym, dokładnie wyjaśniając zagadnienia związane z wyborem tematu swoich analiz oraz z podstawowymi pojęciami, takimi jak użyty w tytule pracy przymiotnik „sprzedajny” czy pojęcie „korupcja”. W rozdziale tym autor przedstawił również problemy i hipotezy badawcze. Za główny problem badawczy uznał pytanie, czy obszar kryminalizacji obejmuje wszystkie zachowania godzące w praworządność i stabilność instytucji demokratycznych, w zasady formalnej równości obywateli oraz legitymacji państwa w oczach społeczeństwa? Autor stawia też pytanie, czy obszar kryminalizacji jest zgodny z ogólnymi założeniami kryminalizacji oraz wyznaczanej przepisom karnym funkcji gwarancyjnej? P. Palka w prowadzonych przez siebie badaniach zastosował przede wszystkim metodę dogmatyczną, polegającą „na analizie przepisów karnych kryminalizujących zachowania korupcyjne w pryzmacie zgodności ich struktury normatywnej z ustawową określonością czynu” (s. 55).

W rozdziale drugim „Początki i rozwój kryminalizacji sprzedajnego nadużycia funkcji publicznej” znajdziemy rys historyczny, który obejmuje najstarsze dostępne prawa świata, takie jak prawodawstwo sumeryjskiego władcy Urukaginy (ok. 2350 r. p.n.e.), kodeks Ur-Nammu (ok. 2100 r. p.n.e.) czy kodeks Lipit-Isztara (ok. 1870 r. p.n.e.). Autor sięga również do prawodawstwa króla Hammurabiego oraz do ustawy karnej faraonów Horemheba i Amazisa, analizuje rozwiązania istniejące w prawie staroizraelskim, greckim oraz w bardzo dobrze rozwiniętym ustawodawstwie rzymskim.

Rozdział trzeci „Kształtowanie się podstaw karania za sprzedajne nadużycie funkcji publicznej w Polsce” prezentuje zmiany, jakim podlegały regulacje dotyczące sprzedajnego nadużycia na ziemiach polskich od czasów najdawniejszych (obejmujących Królestwo Polskie i I Rzeczpospolitą) zarówno w prawie zwyczajowym, stanowionym (w prawie ziemskim, miejskim i wiejskim), jak i wojskowym. W dalszej części rozdziału przedmiotem analizy są prawnokarne rozwiązania dotyczące sprzedajnego nadużycia funkcji publicznej na ziemiach polskich w trzech państwach zaborczych oraz rozwiązania istniejące od okresu uzyskania niepodległości aż do wejścia w życie kodeksu karnego z 1997 r. wraz z jego kolejnymi nowelizacjami.

Rozdział czwarty „Zakres i formy kryminalizacji przestępstw sprzedajnego nadużycia funkcji publicznej” ukazuje wspomniane już powyżej prawnokarne podstawy odpowiedzialności za sprzedajne nadużycie funkcji publicznej oraz zagadnienie podmiotu i przedmiotu ochrony przestępstw sprzedajnego nadużycia funkcji publicznej.

W rozdziale piątym „Środki i postacie sprzedajnego nadużycia uprawnień publicznych” autor wyróżnił rodzaje środków sprzedajnego nadużycia

uprawnień publicznych, dokonując również ich charakterystyki (szczegółowe rozważania dotyczące korzyści majątkowej i osobistej, obietnicy korzyści oraz celu osiągnięcia korzyści). W rozdziale tym omówił także postacie sprzedajnego nadużycia uprawnień publicznych, tj. działania na szkodę interesu publicznego lub prywatnego, oraz szczególnych postaci sprzedajnego nadużycia uprawnień (ograniczonych przez autora do najbardziej wyraźnych postaci czynności sprawczych opisujących sprzedajne nadużycie władzy, takich jak „przyjmowanie”, „uzależnianie” i „żądanie”).

W rozdziale ostatnim „Polityka karna w zakresie przestępstw sprzedajnego nadużycia funkcji publicznej” P. Palka skupia się na zagadnieniu ustawowego wymiaru kary oraz na środkach ustawowej progresji karania, do których to zalicza grzywnę kumulatywną, konsekwencje „zawodowego” charakteru popełnionych przestępstw oraz środki karne (zakaz zajmowania określonego stanowiska lub wykonywania zawodu, wydalenie z zawodowej służby wojskowej oraz degradację). Porusza także problematykę dotyczącą klauzul uchylających karalność czynu, prawnych skutków skazania (związanych z wygaśnięciem stosunku pracy bądź służby lub utratą prawa wykonywania zawodu) oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej w sferze publiczno-prawnej.

Pod względem merytorycznym recenzowana monografia jest na najwyższym poziomie, a na wysoką ocenę zasługuje też poprawność i swoboda językowa oraz logiczna struktura pracy. Warto podkreślić niezwykle bogatą bibliografię przedmiotu (s. 545-633) popartą równie licznym orzecnictwem sądowym. Z całą pewnością książka *Sprzedajne nadużycie funkcji publicznej. Studium z prawa karnego* zasługuje na szczególną uwagę nie tylko osób zajmujących się pracą naukową, ale również tych mających na co dzień do czynienia ze zjawiskiem szeroko pojętej korupcji.

Robert Patryk Dziembowski